

21 Cdo 165/2017

K osvědčení obavy z předlužení dědice, jako předpokladu pro odloučení pozůstalosti, postačí, jeví-li se předlužení dědice pravděpodobným. Procesní odpovědnost za toto osvědčení je na věřiteli, který odloučení pozůstalosti navrhuje.

USNESENÍ

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Romana Fialy a soudců JUDr. Jiřího Doležalky a JUDr. Vítězslavy Pekárkové ve věci pozůstalosti po F. H., za účasti 1) D. H., 2) B. H., zastoupené D. H., jako obecnou zmocněnkyní, a 3) J. H., zastoupené D. H., jako obecnou zmocněnkyní, vedené u Okresního soudu v Příbrami pod sp. zn. 25 D 643/2015, o dovolání I. L., zastoupené JUDr. Tomášem Těmínem, Ph.D., advokátem se sídlem v Praze 2, Karlovo náměstí č. 28, proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 2. září 2016, č. j. 24 Co 386/2016-537, takto:

I. Dovolání I. L. proti usnesení krajského soudu v části, kterou bylo potvrzeno usnesení Okresního soudu v Příbrami ze dne 13.6.2016, č.j. 25 D 643/2015-469, ve výroku II., kterým byl zamítnut návrh na odvolání správce pozůstalosti a ustanovení nového správce, se odmítá.

II. Dovolání I. L. proti usnesení krajského soudu v části, kterou bylo potvrzeno usnesení Okresního soudu v Příbrami ze dne 13.6.2016, č.j. 25 D 643/2015-469, ve výroku I., kterým bylo rozhodnuto, že se návrhu na odloučení pozůstalosti nevyhovuje, se zamítá.

III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

Odůvodnění:

Řízení v pozůstalosti po F. H., zemřelém dne 23.5.2015 (dále jen „zůstavitel“), bylo zahájeno usnesením Okresního soudu v Příbrami ze dne 4.6.2015, č.j. 25 D 643/2015-3. Provedením úkonů v řízení o pozůstalosti byla pověřena Libuše Novotná-Kuzmová, notářka v Příbrami ([§ 101 zákona č. 292/2013 Sb.](#), o zvláštních řízeních soudních, dále jen „z.ř.s.“), v průběhu řízení došlo k převzetí uvolněného notářského úřadu Mgr. Kateřinou Lukavskou, notářkou v Příbrami.

Jako dědičky zůstavitele ze zákona byly zjištěny manželka B. H. a dcery D. H. a J. H. Okresní soud v Příbrami usnesením ze dne 16.7.2015, č.j. 25 D 643/2015-66, ustanovil D. H. správcem pozůstalosti ve vztahu k majetku souvisejícímu s podnikatelskou činností zůstavitele, a usnesením ze dne 22.7.2015, č.j. 25 D 643/2015-73, ustanovil D. H. správcem celé pozůstalosti kromě majetku souvisejícího s podnikatelskou činností zůstavitele. Podáními doručenými soudou dne 30.7.2015 přihlásila I. L. do pasiv dědictví svou pohledávku za zůstavitelem ve výši 700.000,- Kč s příslušenstvím, vzniklou na základě smlouvy o půjčce ze dne 22.2.2006, a dala podnět k ustanovení správce dědictví. Podáním doručeným soudou rovněž dne 30.7.2015 I. L. navrhl, aby soud rozhodl, že pozůstalost po F. H. zůstává odloučena od jmění dědiců a bude spravována jako oddělené jmění, ze kterého bude uspokojena navrhovatelka. Podáním doručeným soudou dne 26.10.2015 I. L. soudu sdělila, že podle ní D. H. nevykonává funkci správce pozůstalosti (do níž byla ustanovena usneseními ze dne 16.7.2015 a 22.7.2015) řádně, a s ohledem na to navrhuje, aby soud odvolal D. H. z funkce správce pozůstalosti a aby ustanovil nového správce.

Okresní soud v Příbrami usnesením ze dne 13.6.2016, č.j. 25 D 643/2015-469, rozhodl, že se návrhu věřitelky I. L. na odloučení pozůstalosti nevyhovuje (výrok I.), a že se návrh věřitelky I. L. na odvolání správce pozůstalosti a ustanovení nového správce zamítá (výrok II.).

K odvolání I. L. Krajský soud v Praze usnesením ze dne 2.9.2016, č.j. 24 Co 386/2016-537, usnesení Okresního soudu v Příbrami ze dne 13.6.2016, č.j. 25 D 643/2015-469, potvrdil. Odvolací soud dospěl k závěru, že soud prvního stupně správně vyložil ustanovení [§ 1709 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb.](#), občanský zákoník (dále jen „o.z.“), a správně je aplikoval na zjištěné skutečnosti v tomto řízení. Vycházel přitom z názoru, že předložila-li věřitelka listinu, z níž vyplývá, že dne 22.2.2006 mohla být uzavřena smlouva o půjčce a tato listina zjevně nebyla výslovně popřena dědičkami (nýbrž dědičky namítají, že v mezidobí došlo ke skutečnostem, pro které se půjčka stala darem), pak „v rovině pravděpodobnosti nelze vyloučit, že zde může existovat tvrzená pohledávka věřitelky za zůstavitelem“. Současně je však podle odvolacího soudu potřeba, aby věřitel také doložil obavu z předlužení dědiců, a to tím, že „bude alespoň věrohodně tvrdit takové konkrétní skutečnosti, které mohou vést k závěru, že dědic (dědicové) je zatížen takovými dluhy, které vzhledem k daným okolnostem reálně ohrožují dědice předlužením, z hlediska tohoto zákonného předpokladu tedy není vůbec podstatné, zda byl zadlužen sám zůstavitel, nýbrž, jaká je dluhová situace dědiců, a to jde-li o jiné dluhy, než eventuálně zatěžující dědictví, jejichž existence by mohla ohrozit uspokojení dluhů věřitelů zůstavitele“. Z obsahu spisu však podle odvolacího soudu nevyplývá, že by byly známy nějaké konkrétní dluhy v úvahu přicházejících dědiců, ke dni rozhodnutí nejsou vedeny v insolvenčním rejstříku a ve svých podáních odvolatelka žádné konkrétní tvrzení zakládající důvodnou obavu z předlužení rovněž nepřinesla, a tedy že odvolatelka nijak neosvědčila existenci dluhů dědiců, v jejichž důsledku by zde byla obava z předlužení dědiců. Dále odvolací soud vyslovil, že nebyl-li shledán důvodným návrh na odloučení pozůstalosti, není zůstavitelův věřitel účastníkem řízení, jde-li o jmenování a odvolání správce pozůstalosti, jak vyplývá z ustanovení [§ 110](#), [§ 114](#) a [§ 115 z.ř.s.](#), a proto návrhu věřitele na odvolání správce pozůstalosti a jmenování nového správce pozůstalosti nelze vyhovět. Dodal, že z hlediska možné odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele

bude rozhodující reálná cena dědictví, nikoli cena, se kterou případně dědici souhlasili při prodeji části pozůstalosti v průběhu pozůstalostního řízení.

Proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 2.9.2016, č.j. 24 Co 386/2016-537, podala I. L. dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení [§ 237 občanského soudního řádu](#), neboť podle ní závisí napadené rozhodnutí na vyřešení otázky hmotného i procesního práva, která dosud nebyla dovolacím soudem vyřešena. Jde jednak o otázku, zda je možné část ustanovení [§ 1709 o.z.](#) „osvědčí obavu z předlužení dědice“ a „návrhu nevyhoví, je-li zřejmé, že k obavě není důvod“ vykládat tak, že obava z předlužení musí být jasně prokázána jako ekonomický stav dědictví, či zda se jedná pouze o osvědčení, jak by tomu nasvědčovala formulace a contrario „je-li zřejmé, že k obavě není důvod“. A dále o otázku, zda je možné část ustanovení [§ 1405 o.z.](#) „vše, co je nutné k jeho zachování,“ vykládat tak, že správce dědictví může bez ohledu na tržní podmínky převést z pozůstalosti jakoukoliv majetkovou hodnotu. Dovolatelka v první řadě namítá, že dovoláním napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, když odvolací soud dovodil, že jako věřitelka zůstavitele (jehož dluh doložila, s čímž vyslovily souhlas soudy obou stupňů) neosvědčila obavu z předlužení dědiců. Trvá na tom, že „okolnosti založení obchodní společnosti H. TURISMO s.r.o., společenskou smlouvou uzavřenou ve formě notářského zápisu ze dne 24.9.2014 ve Všeobecné fakultní nemocnici v Praze, jsou velmi nestandardní“. Je přesvědčena, že „tak bylo učiněno z důvodu existence závazků z podnikání a následně z důvodu nemoci, kdy se zůstavitel dostal do tíživé a nepříznivé finanční situace, hrozilo jeho předlužení, respektive také předlužení jeho dcer J. H. a D. H. (aktuálně jednatelek společnosti), které byly a jsou součinné v podnikání zůstavitele, a jejichž finanční účast na podnikání zůstavitele je vysoce pravděpodobná, a jedinou možností ochrany tak bylo založit společnost s ručením omezeným, vložit do ní veškerý majetek, který nabyl jako fyzická osoba podnikající, a následně se stát jejím společníkem - v takové poloze společníci ručí za závazky společnosti pouze do výše nesplacených vkladů“. Dále dovolatelka namítá, že „jejím dlužníkem byl zůstavitel, dluh má být uhrazen z pozůstalosti, přitom soudy jí ukládají detailně prokázat ekonomickou situaci dědiček, tedy s ní nesouvisejících subjektů“, že „v takové situaci nemá jinou možnost, než vyjádřit své obavy a upozornit na podezřelé okolnosti na straně zůstavitele či dědiců, nemá jakékoliv prostředky a zdroje, na základě kterých by předvedla skutečný obraz ekonomické situace dědiců“, že „v ustanovení [§ 1709 o.z.](#) zákonodárce použil výraz „obava z předlužení“, nikoli např. důkaz předlužení,“ a že „pokud by předpokladem pro odloučení pozůstalosti bylo splnění nereálných požadavků, došlo by ke znehodnocení tohoto institutu pro věřitele“. Dovolatelka má za to, že „v projednávané věci existuje obava z předlužení dědiců a že tuto obavu dostatečně prokázala“, že „proto měla být považována za účastníka řízení o odvolání správce pozůstalosti a jmenování správce nového“, a tedy že „se soudy měly zabývat jejími námitkami, že současná správkyně nepostupuje stejně ke všem účastníkům, když jí odmítla poskytnout informace o své činnosti, a že porušila povinnost řádné správy pozůstalosti, když zcizila z pozůstalosti nemovité věci, jejichž reálná cena byla asi 2.500.000 Kč, za celkovou kupní cenu 550.000 Kč, čímž dochází ke zmenšování hodnot, ze kterých může být pohledávka za zůstavitelem uspokojena“. Dovolatelka proto navrhuje, aby Nejvyšší soud ČR usnesení odvolacího soudu zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

D. H. ve vyjádření k dovolání uvedla, že odvolací soud „správně uzavřel, že aby mohlo být návrhu na odloučení pozůstalosti vyhověno, musí navrhovatel mimo jiné doložit konkrétně předlužení dědiců, což však dovolatelka za celou dobu řízení neučinila“, že nepředložila důkaz, že by takto byla ohrožena, pokud by prokázala, že uplatněná pohledávka za zůstavitelem je důvodnou, a že rozhodnutí odvolacího soudu „je naprosto kompetentní, správné po skutkové i právní stránce, tvrzení dovolatelky, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného i procesního práva, která dosud nebyla odvolacím soudem vyřešena, je tak ryze účelové“. Navrhla, aby dovolání bylo odmítnuto.

Nejvyšší soud České republiky, jako soud dovolací ([§ 10a občanského soudního řádu](#)) věc projednal podle zákona č. [99/1963 Sb.](#), občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů účinném do 29.9.2017 (srov. čl. II bod 2. zákona č. [296/2017 Sb.](#), kterým se mění zákon č. [99/1963 Sb.](#), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013 Sb.](#), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony), dále jen „[o.s.ř.](#)“. Nejprve se zabýval tím, zda dovolání bylo podáno oprávněnou osobou.

Podle [§ 240 odst. 1 o.s.ř.](#) může dovolání podat účastník řízení.

V řízení, které může být zahájeno i bez návrhu, je účastníkem řízení navrhovatel a ten, o jehož právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno ([§ 6 odst. 1 z.ř.s.](#)). Účastníkem je také ten, kterého zákon za účastníka označuje ([§ 6 odst. 2 z.ř.s.](#)). Podle [§ 110 odst. 1 věta první z.ř.s.](#) jsou účastníky při projednání pozůstalosti ti, o nichž lze mít důvodně za to, že jsou zůstavitelovými dědici. Podle [§ 112 z.ř.s.](#) zůstavitelův věřitel je účastníkem řízení, jde-li v něm o odloučení pozůstalosti, které navrhl, nebo o soupis pozůstalosti, který navrhl.

Jestliže I. L. podala návrh na odloučení pozůstalosti s tvrzením, že je věřitelem zůstavitele, je v části řízení, v níž se o odloučení pozůstalosti jedná a rozhoduje, podle [§ 112 z.ř.s.](#) účastníkem řízení o pozůstalosti (tj. řízení, které může být zahájeno i bez návrhu, srov. [§ 2 písm. f/, § 13 odst. 1 z.ř.s.](#)). Dovolací soud proto dospěl k závěru, že je také oprávněna podat dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým nebylo vyhověno jejímu návrhu na odloučení pozůstalosti.

V případě té fáze řízení, v níž bylo rozhodováno o návrhu I. L. na odvolání správce pozůstalosti a ustanovení správce nového, nejde o rozhodování o odloučení pozůstalosti; na tom nemůže ničeho změnit to, že rozhodnutí o tomto návrhu bylo součástí téhož usnesení soudů, kterým soudy rozhodovaly i o návrhu na odloučení pozůstalosti. I. L. tedy v této fázi není účastníkem řízení podle [§ 112 z.ř.s.](#) a její účastenství nelze dovodit ani z ustanovení [§ 6 odst. 1 z.ř.s.](#) Jiný závěr by nebylo možno učinit ani v případě, že by soud návrhu na odloučení pozůstalosti vyhověl. Nemá-li I. L. postavení účastníka v této fázi řízení, není oprávněna k podání dovolání. Dovolací soud proto její dovolání směřující proti rozhodnutí o návrhu na odvolání a jmenování nového správce pozůstalosti podle ustanovení [§ 243c odst. 1 o.s.ř.](#) odmítl.

Po zjištění, že dovolání I. L. směřující proti rozhodnutí o nevyhovění jejímu návrhu na odloučení pozůstalosti bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem této fáze řízení) ve lhůtě uvedené v [§ 240 odst. 1 o.s.ř.](#), se dovolací soud zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští ([§ 236 odst. 1 o.s.ř.](#)).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací

soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak ([§ 237 o.s.ř.](#)).

Institut odloučení pozůstalosti je upraven v ustanovení [§ 1709 o.z.](#), který je účinný od 1.1.2014. Vzhledem k tomu, že právní otázka předpokladů pro rozhodnutí o odloučení pozůstalosti nebyla od účinnosti o.z. dosud v rozhodování dovolacího soudu řešena, dospěl dovolací soud k závěru, že dovolání I. L. je přípustné.

Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení [§ 242 o.s.ř.](#), které provedl bez jednání ([§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.](#)), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání (ač přípustné) není opodstatněné.

Pro rozhodnutí o návrhu na odloučení pozůstalosti je významný výklad termínu „osvědčení obavy z předlužení dědice“, použitý v ustanovení [§ 1709 o.z.](#)

Věřitel, který osvědčí obavu z předlužení dědice, může předtím, než soud potvrdil nabytí dědictví, navrhnout, aby pozůstalost zůstala odloučena od jmění dědice a byla spravována jako oddělené jmění. Soud návrhu nevyhoví, je-li zřejmé, že k obavě není důvod ([§ 1709 odst. 1 o.z.](#)).

Smyslem a účelem odloučení pozůstalosti (popř. její části) je ochrana věřitele zůstavitele v situaci, kdy má dědic zůstavitele hradit své vlastní dluhy a je zde nebezpečí, že na úhradu těchto dluhů nepostačí jeho dosavadní majetek a mohly by být hrazeny (i) z majetku, který dědic získá z pozůstalosti. Aby byl tento účel naplněn (tím, že věřitel zůstavitele bude uspokojen z té části pozůstalosti, která byla odloučena a nesplyne s majetkem dědice, z něhož se mají uspokojit věřitelé dědice), ale současně, aby nebyla nepřiměřeně narušena práva dědiců, vůči nimž návrh směřuje, je stanoveno, aby věřitel svou (subjektivní) obavu z předlužení dědice (dědiců) osvědčil. Z kontextu úpravy institutu odloučení pozůstalosti (zejména s přihlédnutím k tomu, že je součástí úpravy pozůstalosti a řízení o pozůstalosti, které je řízením nesporným) lze dovodit, že „osvědčení obavy z předlužení dědice“ neznamená, že by předlužení dědice mělo být spolehlivě prokázáno (důkazními prostředky podle [§ 125 a násl. o.s.ř.](#)), ale postačí, jeví-li se předlužení dědice jako pravděpodobné. Procesní odpovědnost za toto osvědčení je na věřiteli, který odloučení pozůstalosti navrhuje.

V projednávané věci dovolatelka svůj návrh na odloučení pozůstalosti doložila (na opakované výzvy soudu) kopií dohody o půjčce ze dne 22.2.2006, podle níž I. L. půjčuje manželům F. H. a B. H. v hotovosti částku 700.000 Kč, s tím, že příslušenství půjčky činí úroky ve výši 3% ročně, které jsou splatné společně s vrácením půjčené částky (splatnost půjčky součástí dohody není). Svoji obavu z předlužení dědiců spatřovala v okolnostech, za nichž byla založena společnost H. TURISIMO s.r.o., z nichž dovozuje, že se zůstavitel dostal v oblasti podnikání do tíživé situace, i finanční, což by mělo platit i pro jeho dcery, které se na jeho podnikání podílely, a nejde tak podle ní vyloučit i jejich finanční účast. Z návrhu na odloučení pozůstalosti ani z jiných podání dovolatelky však nevyplývají žádné konkrétní údaje o dluhách samotných dědiců zůstavitele, ani o jejich majetkových poměrech, takže jen stěží lze dovodit, že je zde nebezpečí, že na úhradu svých případných dluhů jim nepostačí jejich vlastní majetek. Pouhou domněnkou, že tíživá finanční situace zůstavitele v podnikání dopadá i na jeho dcery, za osvědčení obavy z předlužení dědiců považovat nelze, když navíc soupis majetku a dluhů zůstavitele, provedený u jednání dne 9.6.2016, nesvědčí ani o tíživé situaci zůstavitele (výše aktiv dědictví převyšuje výši pasiv).

Z uvedeného vyplývá, že rozhodnutí odvolacího soudu, pokud potvrdil usnesení soudu prvního stupně v části, kterou bylo rozhodnuto, že se návrhu I. L. na odloučení pozůstalosti nevyhovuje, je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správné. Protože nebylo zjištěno, že by napadené usnesení bylo postiženo některou z vad uvedených v ustanovení [§ 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a\) a b\)](#) nebo [§ 229 odst. 3 o.s.ř.](#) anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání I. L. v této části podle ustanovení [§ 243d písm. a\) o.s.ř.](#) zamítl.

O náhradě nákladů dovolacího řízení bylo rozhodnuto podle ustanovení [§ 243b o.s.ř.](#) ve spojení s ustanoveními [§ 1 odst. 1 a § 128 z.ř.s.](#)

Proti tomuto usnesení není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 19. prosince 2017

JUDr. Roman Fiala předseda senátu